

O this learning, what a thing it is!

Ari Rouvari

HY:n Opiskelijakirjasto järjesti e-oppimateriaaliseminaarin 24.10.01. Digitaalisen oppimateriaalin merkitys ja käyttötavat ovat selkeytymässä, mutta opintoaineiston hankinta- ja hallinnointimallit sekä jakelukanavat vielä puhuttavat.

Tässä selostetaan puheenvuorojen sisältöä. Esitysten materiaali (englanniksi) on luettavissa osoitteessa <http://www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/hankkeet/julkjakelu/seminaari.htm>

Fair Use

Lakimies **Georgia Harper** (Manager of the Intellectual Property Section, The University of Texas System, USA) luennoi tekijänoikeuslain merkityksestä ja yhdysvaltalaisesta fair use -käytännöstä.

Tekijänoikeuslain perimmäinen tavoite on turvata tekijöiden oikeudet, jotta tietoa ylipäättään julkaistaisiin ja tieto lisääntyisi. Toisaalta tekijänoikeuslaki parantaa yhteiskuntaamme mahdollistamalla tiedon lisääntymisen, mutta toisaalta se rajoittaa tiedon jakelua ja käyttöä. Meidän on tasapainoitava näiden kahden tavoitteen välillä – pysyttävä kultaisella keskitiellä.

Fair use -käytäntö kaventaa tekijän oikeuksia. Opintoaineistoa voi jaella opetuskäyttöön rajatulle käyttäjäryhmälle ilman tekijöiden lupaa tai erilliskorvausta. Käyttöluvat pitää kuitenkin hankkia, jos samaa aineistoa käytetään myöhemmin uudestaan (esim. sama kurssi järjestetään uudelleen).

Tekijänoikeusdirektiivi

Varatuomari **Kristiina Harenko** (asianajotoimisto Borenus & Kemppainen) luennoi EU:n tekijänoikeusdirektiivistä. Tekijänoikeusdirektiivi ei mahdollista fair use -käytäntöä, joten Suomessa tekijänoikeuksia on rajattu muulla tavoin. Direktiivin mukaan kirjastoilla on edelleenkin oikeus julkiseen lainaukseen, mutta tietoverkkovälitteinen lainaus ei ole sallittua. Kirjaston omistamaa digitaalista aineistoa voi käyttää vain kirjaston tiloissa kirjaston laitteilla. Muissa tapauksissa kirjaston pitää hankkia tarvittavat käyttöluvat.

Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 ja 3 artiklassa säädettyihin oikeuksiin, jos kyseessä on ei-kaupallinen opetus tai tieteellinen tutkimus. Juuri nyt on oikea hetki lobata kirjaston erityisaseman puolesta. Tämän päivän kirjastohoitajat tarvitsevat myös retorisia ja poliittisia taitoja.

Brittiläiset projektit ovat pitkällä

Monet e-oppimateriaalin hankintaan ja jakeluun liittyvät ongelmat on vielä ratkaisematta. Yksi asia on kuitenkin selvä: kirjasto verkkomaailmassa ei enää tule olemaan entisenlainen.

Carolyn Rowlinson (HERON project director) Stirlingin yliopistosta Skotlannista kuvasi

brittiläisen JISC:n (Joint Information Systems Committee) toimintaa. Sen tehtävänä on edesauttaa informaatio ja viestintäteknologian hyödyntämistä opetuksessa ja tutkimuksessa tukemalla strategista suunnittelua ja lisäämällä yhteistyötä sekä rahoittamalla ja ohjaamalla kansallisia kehittämishankkeita. Tavoitteisiin päästään virtaviivaistamalla käyttöilupien hankintaa, luomalla tarkoituksenmukainen it-infrastruktuuri ja luomalla kansallinen yhteinen e-oppimisen visio.

HERON (Higher Education Resources On Demand) tarjoaa käyttöoikeuksien hankinta ja oppimateriaalien digitointi ja jakelupalveluja brittiläisille korkeakouluille. **Sally Curryn** (HERON project manager) – myös Stirlingin yliopistosta – tapaustutkimusten mukaan elektronisten kurssimateriaalien käyttö opetuksessa on lisääntynyt parin viime vuoden aikana huomattavasti. Digitaalisia kurssimateriaaleja käyttäneet opiskelijat ovat olleet palveluihin hyvin tyytyväisiä.

Opiskelijoita pitää edelleen tukea e-materiaalin käytössä. Opiskelijoiden IVT-taidoissa on paljon parantamisen varaa. Myös henkilökunta tarvitsee digitaalisen materiaalin hankinnassa ja jakelussa tarvittavien taitojen koulutusta.

Virtuaaliyliopistokin tarvitsee kirjastoja

Seminaarin päätteeksi **Matti Sinko** esitteli Suomen virtuaaliyliopistoprojektia. Kansallinen yhteistyö, infrastruktuurin kehittäminen ja IVT:n käytön lisääminen moninaistaa opiskelutapoja, nostaa opetuksen ja opiskelun laatua, parantaa suomalaisten yliopistojen kilpailukykyä ja mahdollistaa kohtamaan globalisaation mukana tulleet haasteet.

VY-projektin tavoitteena ei ole täysin virtuaalinen yliopisto, mutta langattomat kampukset ja e-oppiminen ovat jo näköpiirissä ja ehkä jonakin päivänä myös virtuaaliset ja todelliset maailmat kohtaavat ja sekoittuvat. Uudessa virtuaalisessa yliopistoympäristössä kirjastoilla on merkittävä rooli.

*Kirjoittaja on suunnittelija
Opiskelijakirjastossa [ari.rouvari@helsinki.fi]
Otsikko: Shakespeare, Miten äkäpussi kesytetään.*